

Наталія Л. БЛІК*
Інститут філології Київського національного
університету, імені Тараса Шевченка

Оригинални научни рад
Примљен: 10. 12. 2021.
Прихваћен: 27. 2. 2022.

ЛИК УКРАЈИНЦА У ИМАГОЛОШКОЈ ПЕРСПЕКТИВИ СРПСКОГ РОМАНА СРЕДИНЕ ХХ – ПОЧЕТКА ХХІ ВЕКА

Традиционално се основни квалитети имагологије повезују са њеном кључном категоријом – тзв. књижевним етничким ликом. Идеје и концепти менталитета у његовом садржају по својој су природи специфични етнокултурни дискурси, који не остају непроменљиви. Посебно поље имаголошких импровизација чини српски роман, који је, према познатом националном искуству, повољан за етничке панорамске имаголошке реакције, поготово када је реч о периоду средине ХХ – почетка ХХІ века. Циљ истраживања је да се у хронолошкој супозицији издвоји поетика књижевног приказивања феномена Украјинца у српском романескном дискурсу на прелому миленијума. У наведеној имаголошкој перспективи анализирају се романи И. Андрића *На Дрини ћуприја*, М. Павића *Друго тело*, М. Продановића *Елиша у земљи Светих Шарана*. У њима се издвајају семантички акценти којима се истиче позитивно виђење представника украјинског етноса и толеранције српског народа у стварању субјекатских етничких панорама, незаобилазних за еволутивно богаћење интеркултурне комуникације темељне у епистемолошкој баштини.

Кључне речи: имагологија, лик Украјинца, српски роман.

Основни се *квалитети* имагологије повезују са њеном кључном категоријом – тзв. етничким књижевним ликом, који се (под условом шире рецепције појма) у „класичном” тумачењу имаголошких питања конкретизује у концептуално-ментални и поготово национални формат са терминолошком дефиницијом у оквиру „књижевног етничког лика”, односно „књижевног етноимица/етничког имица”. Његова се ефикасност одређује, како наглашава Гуатари (Гватари 2015), способношћу да утемељи концептуални лик усмерен на релевантно испољавање особина, чија је смисаона тежина једнака димензијама репрезентације националног менталитета у категорији типологије.

* nnbilyk@ukr.net

Из ове теоријске перспективе посебно су значајна уопштавања С. Мило-сављевић-Милић (Милосављевић-Милић 2008: 214–215) о плодности семантичке транспозиције инационалног садржаја за формирање лика етничког Другог. С обзиром на аспект садржаја, у координатама етничког критеријума уоквирила се генерализована традиција разумевања имаголошки маркираног лика. Идеје и концепти менталитета у његовом садржају по својој су природи специфични етнокултурни дискурси, који се одликују очигледном трајношћу али не остају непроменљиви, зависно од услова контекста стичу додатне репрезентативне особине илустративне за саме ове ликове и симптоматичне за испољавање контекстуалне стварности.

Посебно поље имаголошких импровизација чини српски роман, који је према познатом националном искуству и специфичним жанровским одликама повољан за етничке панорамске имаголошке реакције и импровизације, поготово када је реч о периоду средине XX века све до почетка новог миленијума, времену бурних тектонских друштвено-политичких промена и о њима мотивисаним потребама за глобалним разумевањем самог човека у свету, у простору динамичних оспоравања његових законитости, делом усмерених тежњом за националним идентитетом. Овај аналитички предуслов делује као посебно плодан за књижевно разумевање етничког искуства блиских или територијално и етнички сродних народа унутар заједничког региона. О томе сведочи суштински имаголошки садржај српске науке о књижевности, поготово студије О. Радуловић (2008), П. Лазаревић ди Ђакомо (2008) и др.

Циљ истраживања се састоји у томе да се у хронолошкој супозицији издвоји поетика књижевног приказивања Украјинца, варирање облика и садржаја тог приказивања у српском романескном дискурсу од друге половине двадесетог века до почетка новог миленијума. Динамика национално маркираног лика обележена у таквој диспозицији омогућује издвајање његових семантичких варијанти и смисаоних константи у самосталној интегралној објектној етнопанорами.

Истраживање се заснива на компаративном, поредбено-типолошком, имаголошком методу у комбинацији са приступима структурно-семантичке и архетипске анализе.

Према хронологији изразита се репрезентација Украјинца средином двадесетог века појављује у делу И. Андрића *На Дрини ћуприја*. Ради се о момку из „галичке вароши Коломеје” (Андрић 1967: 217). У уметничкој стварности „међу штрајфкорима који су се смењивали на капији био је један млад човек, [...] из источне Галиције, по имену Грегор Федун. Тај младић у двадесет и трећој години био је циновског раста и детиње душе, снажан као медвед и стидљив као девојка. [...] Учествовао је у бојевима код Маглаја и на Гласинцу. Затим је провео годину и по у разним гарнизонима источне Босне. А кад је дошло време да буде ослобођен, било му је тешко да се врати [...] у очинску кућу са много деце а мало свега осталог. Био је већ у Пешти, у свом кадру, кад је објављен позив за добровољни упис у штрајфкоре. Као војник који је упознао Босну у вишемесечним борбама Федун је примљен

одмах. И он се искрено обрадовао при помисли да ће поново видети босанске пропланке и варошице у којима је проживео и тешких и веселих дана, а за које су га сада везивала сећања у којима су они тешки дани лепше и живље сјали од веселих. Топио се од милине и надимао од поноса замишљајући лица родитеља, браће и сестара кад приме прве сребрне форинте које ће им он послати од обилне штрајфорске плате” (Андрић 1967: 216–217). У послу јунак је пажљив и одговоран, „прима озбиљно [...] сва званична саопштења” (Андрић 1967: 218).

И поред тога, Андрићев Федун има „лаган”, маштовит дух уз који „младић је стражио, кад је долазила његова реда, осећајући како пролеће, које се јавља кроз земљу и воду, улази полагаано у њега, плави му и збуњује сва чула, заноси и мрси мисли. Стражио је и певушио све малоруске песме које се у његовом крају певају. Уз песму, изгледало му је са сваким пролећним даном све више као да некога чека на том изложеном и ветровитом месту” (Андрић 1967: 217–218).

Издвојена димензија етничког лика убедљиво корелира са културоморфним аспектом стереотипа Украјинца успостављеним у социокултурном дискурсу од средине прошлог века (Куљчицький 1949), на аспект толико изразит и битан да се у вези с њим у лику из ове етничке заједнице препознаје представник „музикалне” и „певајуће” нације.

Грегор је „истинит” и искрен па донекле током службе „његова је пажња била заиста удвостручена, али [...] заузета оним безбројним знацима и појавама којима се објављује пролеће [...] Није лако усредсредити пажњу само на један предмет кад су човеку двадесет и три године, кад му телом иду мравци од снаге и живота и кад око њега са свих страна шуми, блешти, мирише пролеће. Снег се топи у гудурама, река је брза а сива као мукло стакло, ветар који долази са северозапада доноси дах снега са планина и првих пупова из долине. Све то заноси и расејава Федун који премерава простор од једне терасе до друге или, ако стражи ноћу, наслони се на зид и певуши са ветром своје малоруске песме. А дању као и ноћу не оставља га осећање да неког чека, осећање које је и мучно и слатко и које као да налази потврде у свему што се дешава на води, земљи и небу” (Андрић 1967: 218–219).

Није случајно да Федун од свих војника у служби изгледа „некако најмекши” (Андрић 1967: 229). Па постаје логично да се у тренутак искренности на егзистенцијалној граници разјаснило да су овом Галичанину најбитнији и најдражи у животу потпуно и право објашњење пред собом и пред другима, као и писма из Коломеје, породичне фотографије и поштанске упутнице које је са толико поноса слао кући (Андрић 1967: 223). Управо је пропаст тих вредности рађала у Федуну највећи животни страх.

И непознату девојчицу Федун гледа збуњено, „опрезно и бојажљиво” (Андрић 1967, 219), тек следећег пута ју је погледао „мало дуже и смелије” и застидео се свог погледа, „заборављајући потпуно место на коме је” (Андрић 1967: 220–221).

Иначе, Грегор је толико поверљив да није претпоставио нити је препознао сакривену опасност у романтичном, са кулминацијом у пет речи,

кратком усхићењу девојком у турској одећи за коју се у ствари испоставља да је помоћница у сакривању чувеног злочинца. Управо услед тог наивног неискуства Федун постаје жртва жестоке злонамерне преваре са опасним последицама по репутацију. Много говори реакција јунака на оптужбу. Њему је уместо евентуално очекиване једноставније емотивности „ударила крв у главу од помисли на нејасну кривицу” (Андрић 1967: 223). У овом се сижејном чвору јасно очитује да добро познаје суштину оданости и одговорности према обавези, без икаквог сажалења према себи: „Овако треба одговарати, мислио је у себи младић, коме су црева крчала од глади [...] иако му још није било јасно о чему је реч и у чему је управо тај његов пропуст или кривица” (Андрић 1967: 226).

Међу доминантним цртама у етничком лику се мора издвојити да он нема жељу да доказује да се није понео „као слабић, као човек коме се озбиљан посао не може поверити”, да је достојан поверења које му је указано и да је у правом тренутку умео да остане мушко и војник на свом месту (Андрић 1967: 231). За разлику од тог става човек из украјинских предела очигледно има довољно храбрости и поштења за јасну чврсту одлуку да застави, прекине субјективну катастрофу са губитком поштовања према себи и радости живота, да њему, „човеку који се преварио и допустио да га преваре” мора да дође крај и најоправданији крај је самоубиство (Андрић 1967: 232).

Битно је да се у вези с издвојеном колизијом Федун приказује као личност са толико љубави, добра и мира у души да на животној прекретници, будући свестан свог последњег тренутка, машта искључиво о опроштају и добробити за оца и људе а тај племенити сан бележи у последњем часу док не притисне обарач своје пушке: „’Све што иза мене остане да се пошаље моме оцу у Коломеју. Поздрављам све другове и молим старешине да ми опросте. Г. Федун.’” (Андрић 1967: 233).

На тај се начин у јунаку Федуну еманира етнички профил Украјинца као светли и трагични са свесним ставом према појму „част” и његовим претераним, преоштрим осећањем. Са овим се интелектуално-емотивном квалитетом представник украјинске нације детаљизује као човек који је способан и спреман да се избори за очување цивилизацијских вредности по цену сопственог живота.

А у новом миленијуму, детаљније се својеврсни профил Украјинаца позиционира у уметничком свету романа М. Продановића „Елиша у земљи Светих Шарана” (Продановић 2003). Лик не припада групи антагониста и протагониста, али је у делу изразито, контрастно обележен и има битну секундарну улогу у конотативном бојењу семантичког поља кључног симбола. Реч је о Игору Агелчуку, са којим се главна јунакиња Елиша Стормс упознаје у авиону на путу у далеку егзотичну земљу.

У поређењу са горе наведеним визијама Продановићев се Украјинац у одређеном смислу осавременио. У том смислу репрезентативна је национална самоидентификација Агелчука у стварности романа, представљена у мирним рефлексијама кунака. „Ако ме питате шта сам [...] ... Kada je trebalo dobiti stipendiju na Harvardu, bio sam Ukrajinac. [...] Mada nisam nikada živeo ni tamo. Uglavnom

sam se selio... čak i kad sam bio dete” (Продановић 2003: 46–47). У овом аспекту поезике мора да се итакне ојачан осећај националног памћења, упркос објективној потреби да стално борави у страним амбијентима. Овај поступак очигледно усмерава семантику јунака у оквир патриотизма. Међутим, издвојени правац семантизације, који је усредсређен на радње које се одвијају у садашњости, окренут и према другом смисаоном домену, одређеном према актуелној у различита времена (представљеној још у Андрићевом роману) проблематици рада у иностранству, која је у савременим имаголошким истраживањима (Погребњак 2015: 14) призната као релевантна за књижевни модус Украјинаца.

Агелчук се представља као харвардски стипендиста, што издваја у јунаку квалитете интелектуално развијене личности разноврсних интересовања, са жељом за знањем, за квалитетним стручним образовањем, за спремношћу да се реализује у самосталном занимљивом раду уместо да ишчекује добит од активности других људи.

За ставове оличене у овом етничком лику симптоматичне су декларативне особине његовог изгледа представљене у уметничкој стварности при првом појављивању Агелчука. „Imao je krupnu kruškoliku glavu. Sitno kovrdžava svetlosmeđa kosa bila je duga u onim delovima u kojima je još uvek postojala – na temenu je bila oblast gde više nije rasla, a visoki zaslisci samo što se nisu spojili sa celom [...] je imao brke kakvi su se [...] nosili cvetnih šezdesetih godina, u vreme kada je on mogao biti školarac: prelazili su krajeve usana i spuštali se do vilične kosti. Dugi zulufi kretali su u susret tim bizarnim i veoma upadljivim brkovima. Zagnjurio je u svoj prenosni kompjuter još dok je avion bio na pisti. I on je, ne skidajući pogled sa pljosnatog ekrana, iz srebrne tabakere izvadio veoma tanku ručno savijenu cigaretu” (Продановић 2003: 43–44).

Овај се аспект етничког имица фокусира на особинама које су алтернативне самоизражавању, чије разумевање није повезано са јунаковом жељом да он привуче пажњу, већ са осликавањем његове тежње да „обоји”, субјективни простор, да га напуни позитивом и оптимизмом. Са симболичношћу необичних бркова кореспондира уочљиво Агелчуково познавање закона стила, готово у изгледу. Детаљизовање сребрне табакере (овог елегантног атрибута веома популарне навике) симптоматично истиче међу одликама јунака његово преферирање свега естетског, чак у ситницама амбијента. Истовремено, не треба занемарити приметан нагласак на нијанси еквивалентној манифестацији носталгије за дечијим утисцима.

Значајно је да се, с обзиром на стваралачку емпирику Продановићевог дела, у српском романескном дискурсу примећује поступак који се мора дефинисати као својеврсна *лајтмотивизација музикалности* (формираног у српској менталној рецепцији) етничког лика Украјинца са њеном потенцираном типизацијом. На то упућује Агелчуково занимање о којем он говори садржајно и отворено: „Ja se bavim muzikom [...] Ja sam [...] na dužem studijskom boravku, na projektu proučavanja muzičkog nasleđa Zuhtenije i mogućnostima njegovog transponovanja u moderni muzički izraz... vodim radionice pri [...] Domu kulture. Imam bend, koordiniram horove, ponešto i snimamo” (Продановић 2003: 45).

Примећује се да Агељчук није изабрао најтеже занимање за једног мушкарца. Али управо се његовим суштинским предусловом сматра стваралачка даровитост и емоционална осетљивост, инспирисаност, као и (тешко стечен) развијен осећај за музички стил, способност за интуитивно одређивање уметничког значаја музике, те вештине музичке критике и новинарства, без којих није могућа чак имитација професије, а да не говоримо о истинитој стручној спремности за стварање.

Битан је такође семантички нагласак на Агељчуковом проучавању националне музичке баштине другог народа – Зухтенаца, као и на тражењу уметничких путева за модернизацију тог уметничког наслеђа.

У тумачењу ове особине мора се препознати и јунакова жеља да објасни, покаже привлачност и лепоту неговану у националном стваралачком искуству, да стави у службу захтева савремености инспиративну енергију народне музике, односно да је приближи садашњем слушаоцу, да врати људима урођени извор њихове духовности, да подржи родољубље. И није од мање важности његова жеља да активизује, дефинитивно предвиђену способност (Энциклопедический... 1985: 323), у спектру својстава музичког фолклора да подржи у људима осећај јединства, сродности и да донекле помогне у разумевању смисла живота, јер етномузички дискурс, у суштини, јесте не само уметност, већ и део живота народа, његових традиционалних схватања и знања, а његово проучавање спада у ниво актуализовања духовне културе. И управо та је активност у околностима уметничке стварности била неопходна зухтенском народу, исцрпљеном и збуњеном ослободилачким ратом који се недавно завршио али је пре тога трајао вековима. Етнички обележен јунак је дакле пажљив према људским потребама и свестан у потреби да, уз трагање за сопственим добром, буде користан етничком друштву са којим дели тло.

Међу пословним обавезама које је преузео Агељчук подједнако се помиње и активност у још једном креативном правцу – у фотографији, чије разумевање у оквиру етничког лика тежи да корелира са широким спектром професионалних интересовања, способности и преференција изван хоризоната музике, у ширем поимању уметности.

Суштинска се димензија етничког света оличеног у Агељчуку манифестује у детаљима његовог личног простора у уметничкој стварности романа. „Agelczukovo potkrovlje ostavljalo je prijatan utisak – svetlo je stizalo kroz veliki prozor na zabatu i nekoliko kosih, krovnih okana. Veliki prostor na levoj strani bio je pretvoren u nešto slično studiju za snimanje, iz svežnjeva kablova provirivali su nekakvi zvučnici, drevni ‘Revoks’ sa velikim pladnjevima traka [...]. Crvena bas-gitara marke ‘Fender’ bila je naslonjena na pojačalo. U dnu je postojao i komplet bubnjeva. Na policama je bila raspoređena kolekcija [...] – različiti duvački, okidački i gudački instrumenti maštovitih, neuobičajenih oblika. Svugde u stanu vladao je popriličan haos: prevrnute boce vina, čestice čipsa u masnim plastičnim posudama, opušci u šoljicama kafe, izgažene plastične čaše bejahu tragovi opuštene atmosfere prethodne noći” (Продановић 2003: 195).

Мора се приметити позитивна конотација мансарде – места локализације и концентрације јунаковог личног простора. Међутим, роман поред тога са-

држи и битне симптоматично-рефлексивне ознаке овог субјективног света репрезентативне за самоидентификацију његовог власника. Преовладавање разноврсне професионалне опреме у креативној атмосфери као и јасна уредност мноштва музичких инструмената у овом помало хаотичном нeredу несумњиво потврђују озбиљност Агељчук у односу према свом занимању и његову организоваост у сталној потрази за ефикасним стваралачким решењима у уметности музике и фотографије. И, најзад, битно је семантизована сама уочљива хаотичност. Она је, као симболички израз сталне интензивне употребе ових инструмената, значајна за обележавање истрајности, потенцира упорност њиховог власника, континуираност његовог креативног рада, који је на паузи и као да је на тренутак у ишчекивању да се настави што пре.

Приметан је и висок квалитет музичких инструмената, представљен у испољавању својствене Агељчуковом светоназору одређене темељитости у професионалној активности, способне да репрезентује јунака као познаваоца музичког „језика” с осећајем за жанровске законе музике, укључујући музички фолклор, сложености интеракције изражајних могућности музике. Врсте и број различитих инструмената сведоче о јунаковој музичкој радозналости, о широком спектру његових музичких приоритета. Они представљају спремност јунака да у музици на високом нивоу оствари сложене међужанровске синтезе, да разуме уметнички смисао мелодије, да отелотвори идеју у живом звуку, уз деликатно очување манира, оригиналности уметничког израза и фину варијабилност поетике образаца народне музике за чије је извођење неопходна актуализација читавог збира објективних знања стечених током музичког школовања, поготово из историје и теорије музичке културе и музичке акустике, хармоније и др.

На тај начин лик Украјинца остварује посебну семантичку полифонију чијим се сазвучјем акцентује интегрисање одговорности и умереног виталног оптимизма у приказивању националног представника.

У укупној перспективи већ издвојене фазе семантизације, диверсификоване комбинацијом са значењима тренутка једноставних непретенциозних свакидашњих приземних забава, манифестованих у дијапазону поетике лика Украјинца, оцртавају његову очигледну удаљеност од схематизма, у којој он, пак, стиче животну пуноћу у њеним шароликим нијансама, и већ у њима га конотативно боји дирљивост субјективних људских манифестација.

Међутим, приказивање Агељчуковог стана, у којем се огледају његове личне особине, преусмерава процес семантизације у посебан план поетике јунака са којим он добија коначно смисаоно заокружење. У питању је скица животних околности под којима се главна јунакиња романа Елиша Стормс нашла у овом стану. У уметничкој стварности, једнакој фабуларној димензији структуре романа, Агељчук је као љубазан саговорник након упознавања на путу оставио Елиши свој контакт и позвао ју је да у згодној прилици посети његов студио. Међутим, прилика није била згодна, него изнуђена. Елиша је дошла изненада, прогнана и беспомоћна, без икаквих ствари, докумената и новца, за њу је Агељчукова помоћ једино и последње спасење од наоружаних криминалаца. Без обзира на ризик, Агељчук није одбио да јој помогне. Иако се тиме и сам

нашао у опасности, пружио је јунакињи уточиште на путу спасења, да се она смири и да потражи решење. Поред особина доброте и саосећајности битна је такође искреност Украјинца, када је истинољубиво, без самооправдавања и ретуширања стварности помогао Елиши да схвати право стање опште лоше ситуације чија су последица биле и њене патње. Упутио ју је човеку који јој је помогао да пронађе не баш безбедан и традиционалан (у теретном делу војног авиона), али једини могући пут кући. Овај правац поимања јунака кореспондира са примедбом Д. Чижевског (Чижевски 1992), који је међу квалитетима психотипа Украјинца издвојио жељу за миром и хуманошћу као за највишим друштвеним и етичким вредностима.

У семантичкој равнотежи све ове скице етничког лика треба препознати као оцртавање једне конфигурације погледа на свет. У њеној се сржи потрага за бољом судбином и вероватно лакшим путем заснива на проналажењу могућности да се сва добра стекну не паразитирањем на напорима блиских људи или на достигнућима случајних познаника, већ сопственом конструктивном креативношћу, нестандартним решењима, флексибилношћу и марљивошћу које се понекад граниче са спремношћу на безусловно жртвовање својих могућности. Према томе, логична је генерализација имаголошког приказивања Украјинца с доктринарним позиционирањем у њему поуздане, одговорне, хумане перцепције живота, упркос боекској лакоћи приметној на први поглед.

Поред тога се у роману М. Павића „Друго тело” појављују рељефне инстанце поезике повезане са имаголошком методологијом, релевантне за уоквирење етничке панораме. У делу фигурирају јунаци са детаљизовањем етничке припадности. Посебно се помиње Украјинац са хуманом и племенимом мисијом: у уметничкој стварности представник украјинских крајева, који у даљини остаје безимен, био је иконописац, аутор посебне изванредне иконе Васкрсења, изложене у Преображењској цркви (Павић 2006: 245), чије присуство у роману има значајну векторску улогу. У овој метафоричној ситуацији битна је појава Украјинца у епизоди значајној за истицање индиректне актуализације теолошког и аксиолошког дискурса.

Дакле, у хронолошкој супозицији поезике Украјинца у српском роману средине XX – почетка XXI века примећује се варирање имаголошке репрезентације фигуре представника украјинске етничке групе: у посебном садржајном оквиру он има различит облици, семантики и смисаони интензитет, који се очигледно поклапа са варијабилношћу рецепције украјинских националних традиција и реалија савременог света. Контекст – ужи (у уметничкој супстанци романа) и шири (ван његових граница) – додаје лику национално обојене особености погледа на свет. Оне, насупротив целокупном тоталном одређењу у хоризонтима етничког идентитета, ипак теже коначном разумевању у координатама категорија етике, уз семантичко издвајање спремности психотипа да у свим околностима пронађе оптимално решење – спремности, еквивалентне етичкој равнотежи у потрази за егзистенцијалним истинама и законитостима.

У овој динамици семантичких варијанти и смисаоних константи национално маркираног лика он се варира ван хронологије појаве. У укупном

се смеру обележавања самосталне целовите етничке панораме диференцира статусна и обликовно-семантичка трансгресија овог лика: од епизодичне димензије јунак се приближава галаксији симболичке поетике уз приметну модернизацију с обзиром на доминантне реалије времена и уз *очување позитивних конотација*.

Међутим, треба истаћи не само факторе објективне хронолошко-догађајне стварности који утичу на конотацију имица, него и уметничко приказивање самога јунака у једном опсежном временском распону: оваплоћења Украјинца далеке и ближе историјске прошлости која коегзистирају са фигуром Украјинца садашњости. Суштинска је овде очигледна перспективна оријентација динамике: у споменутом се амплитудама поетике формира релативна либерализација семантичког поља етничког лика, он се ослобађа декларативности, постаје природнији, јаснији, разумљивији, ближи парадигми етичких критеријума. У интегралном оквиру је Украјинац стално на путу, али је свугде са Украјином у срцу. Ове семантичке линије оцртавају константне обресе хуманости међу одликама украјинског националног менталитета.

У уоквиреној на тај начин имаголошкој перспективи српског романа издвојени семантички акценти у крајњој линији наглашавају толерантност представника српског народа у стварању етничких панорама незаобилазних за еволутивно богађење интеркултурне комуникације, темељне у епистемолошкој баштини.

ЛИТЕРАТУРА

- Андрић 1967: И. Андрић, *На Дрини ћуприја*, Сарајево, Београд: Свјетлост, Просвета.
- Гуатари 2015: Ф. Гваттари, Ж. Делъоз, *Што таке филозофија?* Львів: Астролябія.
- Куљчицки 1949: О. Куљчицький, Риси характерології українського народу, у: *Енциклопедія українознавства. Загальна частина*, Т. 2, Мюнхен, Нью-Йорк, 708–718, <<http://izbornyk.org.ua/encycl/eui063.htm>>.
- Лазаревић ди Ђакомо 2008: П. Лазаревић di Giacomo, Одроз италијанске стварности у поезији Ивана В. Лалића, *Књижевност и стварност 37/2 Научни састанак слависта у Вукове дане, Београд, 12–15. 9. 2007*, Београд: Међународни славистички центар, Београд: НССВД, 463–475.
- Милосављевић-Милић 2008: С. Милосављевић-Милић, Интерпретацијски кодови семантичке опозиције *наше* и *страно* у књижевности, у: Милосављевић-Милић С. *Прича и тумачење*, Београд: „Филип Вишњић”, 208–226.
- Погребњак 2015: О. А. Погребњак, Модус Украјини в чеській прозі кінця XX – початку XXI століття: типологія і жанрологія: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.05, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ.

- Радуловић 2008: О. Радуловић, Јеврејски архетип у стваралаштву Давида Албахарија, *Књижевност и стварност 37/2 Научни састанак слависта у Вукове дане, Београд, 12–15. 9. 2007*, Београд: Међународни славистички центар, Београд: НССВД, 495–507.
- Чижевски 1992: Д. Чижевський, Український народний характер і світогляд, у: Чижевський Д. *Нариси з історії філософії на Україні*. Київ: Вид-во Орії при УКСП Кобза, 17–23.
- Энциклопедический 1985: Энциклопедический словарь юного музыканта. Москва: Педагогика.
- Павић 2006: М. Pavić, *Drugo telo: Roman*, Београд: Dereta.
- Продановић 2003: М. Prodanović, *Eliša u zemlji Svetih šarana*, Београд: Stubovi kulture.

Nataliya L. Bilyk

THE CHARACTER OF THE UKRAINIAN IN THE IMAGOLOGICAL PERSPECTIVE
OF THE SERBIAN NOVEL OF THE MIDDLE OF THE 20TH CENTURY –
THE BEGINNING OF THE 21ST CENTURY

(Summary)

The fundamental qualities of imagology are traditionally associated with its key category – literary image, which in the «classical» reading of imagological issues is concretized to a conceptual-mental format with the terminological designation «literary ethno-image». The ideas and concepts of mentality available in it are by their nature specific ethnocultural discourses, which do not remain unchanged, acquire indicative features depending on the conditions of the context. A separate field of imagological improvisations is the Serbian novel, based on national experience and specific genre features – favorable for ethnic panoramic imagological improvisations, in particular, when it comes to the second half of the XX – early XXI century. Given the relevance of the study, the aim of the article is to consider in chronological terms the poetics of the figurative phenomenon of Ukrainians in the Serbian novel discourse at the turn of the millennium. Currently, the artistic experience of the works of I. Andrych «Bridge on the Drina», М. Pavych «Second Body», М. Prodanovich «Elisha in the Land of the Holy Carp» is effective. In the imaginary perspective of the Serbian novel thus outlined, the pronounced semantic accents ultimately emphasize the specific tolerance of the Serbian ethnic group in creating ethnic object panoramas in intercultural communication, indispensable for the evolutionary enrichment of the epistemology of existence.

Key words: imagology, image of a Ukrainian, Serbian novel.